

Rudolf Brajčić

TEOLOŠKI ELEMENTI U POSVETI MAJCI BOŽJOJ

*Nekoliko uvodnih napomena**

1. Pod teološkim elementima ne shvaćam samo spekulativno-dogmat-ske elemente nego i povijesne i biblijske koji su podloga spekulativnim elementima. Među teološke elemente također spadaju pastoralni i teološko-duhovni elementi. U ovom se predavanju ograničujemo na povijesno-biblijsko-spekulativne elemente.

2. Posveta Majci Božjoj danas se, nakon ukazanja u Fatimi, običava upraviti na Bezgrešno Srce Marijino. Time se uz problematičnost same posvete stvara još i problem zašto se posvećivati srcu, a ne cijeloj osobi. Premda i taj problem nije bez značenja, na njega se ovdje nećemo obazirati. On se, naime, rješava u povezanosti sa štovanjem Srca Isusova i tamo ga treba obraditi.

3. Napon i stupanj problematičnosti posvete Majci Božjoj nije jednak kod svih katolika. Oni katolici, koji žive skupa s protestantima, osjetljiviji su u negativnom smislu na tu posvetu. Jasno je zašto. Boje se da ih taj način štovanja Marije još više ne udalji od braće protestanata, koji Mariju štiju kao »službenicu Gospodnju« i Bogomajku, Mariju Efeškog sabora, ali zanemaruju njezinu suradnju s Božjim milostima. Mi ne živimo s tako velikim skupinama protestanata nego s pravoslavnima, koji Mariju štiju kao zaslužnu Bogorodicu, nježnim i odanim štovanjem.

Pristupajući k temi, ne moramo joj prići duhom zapadnjaka nego našim ovdašnjim, a to će reći: s manje ustezanja. A svoju pažnju nemojmo odvratiti ni od povijesnog štovanja Majke Božje u našem narodu. Ono je dio naše religiozne svijesti. Ono je činjenica koju treba uzeti u obzir i ne treba da je psihološki potiskujemo.

4. U ovom predavanju ne idemo za tim da kažemo da je ono što je bilo moguće prije, moguće i danas, apsolutizirajući tako imperATIVE u vremenu bez obzira na imperATIVE vremena. Drugim riječima, riječ o posveti Blaženoj Djevici Mariji nastojat ćemo izreći u današnje vrijeme i za današnje kršćane.

Povijesni put posvete

S činjenicom posvete ne susrećemo se samo u kršćanstvu. Za posvetu znaju i naravne religije. Tako je npr. u staroj Grčkoj grad Atena posvećen istoimenoj božici, Delfi Apolonu, ostali gradovi ostalim božanstvima. Najstariji kip božice Atene jest Paladium koji je prikazuje kako jednom rukom drži štit, a u drugoj koplje. Kip je tako nazvan po božičinom nadimku Palada (pallas = djevica). Paladium je očito grad u kojem je kip čuvan da ga ne bi osvojili neprijatelji. Zauzvrat je dobivao štovanje građana, koji obitavaju u gradu posvećenu božici. Otkada je Apolon, došavši s Delfa, ubio Pitona, zmiju koja je čuvala ulaz u Temidino proročište, Delfi štuju Apolona. Da bi se, pošto je Orest ubio svoju majku Klitemnestru, koja mu je ubila oca Agamemnona, u potpunosti stišale Erineje, pošalju ga u Tauridu da iz nje donese u Tebu Artemidin kip. To mu je uz pomoć sestre Ifigenije pošlo za rukom. Otada su, uz Tebu, Artemidini gradovi: Patre, Aulida, poslije Efez. Nema sumnje da se, ugledajući se na stare grčke polise, u srednjem vijeku razni gradovi posvećuju svojim posebnim patronima: naš Dubrovnik sv. Vlahu, Venezia sv. Marku, kneževina Poljička sv. Juri itd.

Ovdje se najbolje vidi gdje je locus proprius posvete. Ona je domaća, spontana i sama po sebi razumljiva tamo gdje se živi u suživljenosti ekonomskog i političkog života s božanskim miješanjem u zemaljske poslove, u doba kada su kult bogova i njihova prisutnost odlučni činitelj u ratu i miru polisa. Recimo odmah da takvo vrijeme nije danas. Danas je sekularizacija, kada se ovozemaljske afere zbivaju isključivo u profanumu, izvan sakristije. Otud nedostatak vanjskog, vidljivog elementa kao poticaja za posvetu općenito, i za posvetu o kojoj govorimo.

Dok stara Grčka vrvi od posvete gradova, i lugova raznim božanstvima, manje joj je poznata posveta pojedinih ljudi bogovima. Nek imisle da je tamo uopće nema. Međutim, ne valja zaboraviti posvete ljudi bogovima prigodom inicijacija u grčkim misterijama kao što su eleuzinski misteriji u kojima se u obrede stavlja mit o Demetri i Kori, zapravo mit umiranja,

oživljavanja i rasta vegetacije. U tim se misterijima miste posvećuju božici Demetri, a zauzvrat dobivaju zaštitu i besmrtnost. Slično i u orfijskim misterijama. Iako tu nema prave posvete, neki su elementi posvete ipak u tim obredima prisutni.

Tako je bivalo na izvanbiblijskom području. A u Izraelu?

Oblik posvete u Izraelu jest Savez. Savez je, kako znamo, temeljno iskustvo od kojega je Izrael polazio kad je zamišljao svoje odnose prema Bogu. Inicijativa za savez dolazi od Boga. Bog je izabrao Izrael a da to ovaj nije zaslužio. U Grčkoj ljudi biraju bogove za svoje štovanje, a ne bogovi ljude. Nadalje, u staroj Grčkoj posvećuje se najprije zemlja, gradovi, a onda ljudi. U Izraelu se Bogu posvećuje najprije narod, kojemu Jahve istom obećava zemlju koja će poslije postati svetom posebnim Jahvinim izborom i zahvatom, kao što je i narod postao tako Bogu posvećen. Izrael se obavezuje da će prihvaćati svaku Božju volju, koja će sav život u Izraelu, ekonomski, politički i religiozni, obuhvatiti gustom mrežom zakona i propisa. Jahve zauzvrat jamči pomoć i zaštitu, mir i blagoslov. Taj ugovor zauvijek je uvjetovao povijesnu sudbinu Izraela. Po njemu je Izrael postao Jahvinim kraljevstvom, njegovim vlasništvom.

Čini mi se da je taj ugovor prasluka svake posvete, davanja sebe u Božje vlasništvo radi osiguranja Božje zaštite, mira i ljubavi u svojem životu. Ali na starom Istoku i u Izraelu postoje i ugovori jednakopravnih skupina ili pojedinaca koji se žele uzajamno pomagati; to su savezi mira (Post 14, 13. 21 sl.), bratski savezi (Am 1, 9), sporazumi o prijateljstvu (1 Sam 23, 18) kao što je bio između Jonatana i Davida, pa i sam brak (Mal 2, 14). Ti su savezi, kako se vidi, pravni modeli temeljnih međuljudskih odnosa i komunikacijâ. Budući da mi u ovom predavanju ne govorimo o posveti Bogu nego o posveti Blaženoj Djevici Mariji, od posebne su važnosti baš ti međuljudski savezi.

U Starom zavjetu postoji još jedan fenomen koji stoji u vezi s našim govorom o posveti pa ga ovdje valja spomenuti, a to je posvećivanje Bogu nekoga po drugome. Tako je Samson od majčine utrobe bio Bogu posvećen za Božjeg nazireja, a Ana je darovala Jahvi Samuela za sve dane njegova života. Obnova Saveza za Nehemije izvršena je po krezovima, levitima i svećenicima, kojima se pridružuje i narod (Neh 10). Mariji će posvećivati narod biskupi i svećenici.

Novi zavjet ne znači samo dovođenje Starog zavjeta do veće vidljivosti nego Savez novih bitnih sastojnica:

U NZ, kao i u SZ, Bog je onaj koji posvećuje. Čovjek ne može posvetiti samoga sebe Bogu, jer je grešan. On Bogu može biti posvećen samo utoliko ukoliko mu se Bog približi. Ali u NZ to je približavanje Boga čovjeku neočekivano. Bog po utjelovljenju združuje čovječanstvo sa samom osobom svojega Sina na fizičko-ontički način.

Etička ratifikacija te ontičke veze čovjeka s Bogom u Isusu Kristu izvršena je ne preko krvi životinja, kao u SZ, nego žrtvom samoga čovjeka, žrtvom Isusa Krista. Po žrtvi na križu Krist je svojom ljudskom voljom prihvatio i potvrdio svoje sinovstvo s Bogom, sam sebe predao, izručio kao Božje vlasništvo u Očeve ruke. Ovdje se stvara put posvete čovjeka Bogu, predanje čovjeka u Božje vlasništvo, i to stvarno predanje, a ne samo simboličko po životinjskoj žrtvi, na kojoj se vrši ono što bi se zapravo trebalo izvršiti na čovjeku: umiranje i smrt u znak potpunog predanja Bogu.

Još je jedna razlika između Starog i Novog zavjeta važna za shvaćanje posvete kao saveza čovjeka s Bogom. Dok se stari savez sklapa neposredno između Jahve i naroda, pri čemu Mojsije samo vrši obred, Novi savez ne sklapa izravno narod nego predstavnik naroda Isus Krist. Njegova je krv i smrt za druge, hyper hymôn. Mi smo njegovom krvlju, preko njega stupili u savez s Bogom. To, s obzirom na posvetu čovjeka Bogu u Novom zavjetu, znači da se čovjek ne može izravno posvetiti Bogu nego samo preko svojega posrednika Isusa Krista. Posveta Bogu uvijek je posveta Isusu Kristu po kojemu se posvećujemo Bogu i posveta Kristu uvijek je posveta Bogu, jer je Krist posvećen Bogu već po hipostatskom jedinstvu.

Tu posvetu mi prihvaćamo krštenjem, kojim se pritjelovljujemo Kristovu tijelu i tako ulazimo u savez s Ocem, postajući njegovo vlasništvo. Krstiti se u nečije ime znači posvetiti se onome u čije se ime krsti i biti njegov: »Pojedini od vas govori: ja sam Pavlov, a ja sam Apolonov, a ja sam Kefin, a ja sam Kristov. Zar je Pavao razapet za vas. Ili ste u Pavlovo ime kršteni?« (1 Kor 1, 12).

Tako, prema Svetom pismu i poslije prema ocima, krštenje pruža sva obilježja prave posvete pa krsna posveta obavezuje kršćane da u svagdašnjem životu prikazuju »svoja tijela za žrtvu živu, svetu i ugodnu Bogu« (Rim 12, 1). Liturgija krštenja s odricanjem od Sotone i obećanjima Bogu tu posvetu još više dovodi na vidjelo. No, ni Sveto pismo ni oci, naglašava Joseph de Finance, koga ovdje slijedimo, ne upotrebljavaju za krštenje riječ »posveta«. To će učiniti tek francuska škola u 17. stoljeću (Berulle, Ch. de Condren, J.-J. Olier i J. Eudes). Međutim, i kod otaca i u srednjem vijeku postoji riječ »posveta« u jednom drugom smislu, tj. u smislu čovjekova oslobađanja od briga i opasnosti života u svijetu. Za njih riječ »posveta« više znači živjeti u tišini idući za savrшеноšću i za što većom lakoćom sjedinjenja s Bogom, daleko od svjetske buke i svjetskih poslova. Tko tako živi, kao pustinjaci i monasi, posvećuje se Bogu. Ukoliko bi još danas netko u tom smislu shvatio posvetu Mariji, tj. da ta posveta ide za što većom kontemplacijom i kultom Marije, sigurno je neće moći ponuditi mnogima jer je današnji čovjek željan, a i pozvan je da se posvećuje kao pionir napretka uključen u aktivan život u svijetu.

Na sreću se srednjovjekovna liturgija uz sakramentalne obrede koristila i obredom »posvete djevičâ« kao *privatnim* činom i tako nam saču-

vala izvorni čin privatne posvete. Na tu se posvetu poziva sv. Gertruda u želji da obnovi svoje susestre. Tu je početak privatnim posvetama u modernom smislu.

U početku se te privatne posvete, kojima se čitav čovjek posvećuje Bogu, obavljaju kao asketske vježbe, kao sredstvo da se čovjek domogne Božje ljubavi. One su izražaj trenutne čovjekove želje, a nisu čin po kojem čovjek ulazi u trajno stanje Božjeg posjeda. Tako npr. *Nasljeduj Krista* preporučuje kao asketsko načelo: »Sebe i sve svoje treba Bogu izručiti«. Sv. Ignacije Lojolski moli: »Primi, Gospodine, i uzmi svu moju slobodu, primi pamćenje, razum i svu moju volju; sve što imam i sve što posjedujem Ti si mi sve to dao, Tebi to, Gospodine, vraćam. Sve je Tvoje i raspolašaj s time po svojoj volji . . .« Takve posvete čine se ne samo Bogu nego i Mariji. U molitvama njoj još se ne upotrebljava riječ »posveta«, »posvetiti se«, ali ono što se u njima izražava sadrži pravu posvetu. Karakteristična je u to vrijeme Bérulleova ideja o »robovanju Isusu i Mariji«. Bérulle živi od 1575. do 1626. godine, i za njega je sv. Franjo Saleški rekao: »On je čovjek kakav bih ja želio biti.« U istom povijesnom razdoblju katekizam Tridentskog sabora traži od pastira da potaknu vjernike da se posvete Kristu zauvijek. Eto i posvete Isusu.

U 17. stoljeću umnožavaju se posvete Majci Božjoj. Posveta se smatra pravim znakom ljubavi prema Miriji (Poiré). U lipnju 1675. u Paray-le-Monialu sv. Margareta-Marija i bl. Colombière posvećuju se Srcu Isusovu. Malo godina poslije Louis-Marie Grignon de Montfort preuzima misli francuske škole i zauzima se za posvetu Mariji, po kojoj se najbolje posvećujemo i uobličujemo Isusovoj duši: »Savršena posveta Isusu Kristu nije ništa drugo nego savršena i unutrašnja posveta samoga sebe presvetoj Djevici. Tu pobožnost ja naučavam, drugim riječima ja naučavam savršenu obnovu krsnog zavjeta i krsnih obećanja.« U posveti ide radikalnije od francuske škole i od Bérulleova robovanja Mariji i Isusu. Isusu po Mariji Grignon posvećuje tijelo, dušu, vanjska dobra, svega se odriče bez rezerve, u nepovrat. Tu posvetu svetac smatra dubljim darom no što su redovnički zavjeti. Tu se posveta doista digla na svoj vrhunac. Grignon je Marijin rob.

Od tog doba posvete su u Crkvi stalno prisutne. Širenjem pobožnosti Srca Isusova širila se i posveta Srcu Isusovu: osobna posveta, posveta obitelji, župa i biskupija. Godine 1875. Pio IX. pozvao je sve katolike da se posvete Srcu Isusovu po obrascu koji je sam sastavio. Leo XIII. je 1899. pak sam posvetio ljudski rod Srcu Isusovu. Godine 1942., za vrijeme drugog svjetskog rata, papa Pio XII. posvetio je cijelo čovječanstvo Bezgrešnom Srcu Marijinu, bez sumnje na temelju utjelovljenja po kojem je sav ljudski rod posvećen Bogu. Tu je posvetu nakon deset godina ponovio.

Drugi vatikanski sabor donekle je izmijenio situaciju u Crkvi. U risanju slike Majke Božje u osmom poglavlju dogmatske konstitucije o Crkvi (*Lumen gentium*) Koncil je veoma nastojao da bude ekumenski i da dadne Marijin lik više za sekularizirani svijet. Što se tiče same posvete, u jednom

pismenom interventu na Saboru biskup Čule piše kako su jugoslavenski biskupi zadnje subote mjeseca studenoga 1962. godine zajedničkom odlukom posvetili svoje dijaceze Bezgrešnom Srcu Marijinu u crkvi Marije Velike u Rimu. Bilo je to učinjeno s namjerom da se takva posveta proširi na cijelu Crkvu. Poslije je 16. rujna 1964., u jeku borbe oko Marijina posredništva, kardinal Wyszyński u ime 70 poljskih biskupa u saborskoj auli predlagao da svi biskupi zajedno s glavom Crkve na Saboru izruče Crkvu Blaženoj Djevici Mariji, a onda da se taj čin posvete ponovi u svim biskupijama u svijetu. Prijedlog nije bio prihvaćen.

Godine 1975., deset godina nakon Sabora, papa Pavao VI. izdao je apostolsko pobudno pismo o štovanju Marije *Marialis cultus*. U njemu nam daje upute kako danas treba moliti *Andeo Gospodnji* i *krunicu*. Posvetu ne spominje.

Godine 1982. papa Ivan Pavao II. u Fatimi obnovio je posvetu Pija XII. Posvetio je Djevici »svijet na kraju drugog tisućljeća, suvremeni svijet, naš aktualni svijet«, kako se u posveti kaže. Tu je posvetu Papa obnovio celebrirajući sv. misu sa svim ocima Biskupske sinode u bazilici sv. Petra 16. listopada 1983. Na zaključenju svete jubilarne godine, na blagdan Blagovijesti, cijela je Crkva obavila čin prikazivanja Bl. Djevici Mariji za svijet i za ljude, po novom obrascu koji ima svoje specifičnosti.

Kako shvatiti posvetu Mariji?

To pitanje može se nekome činiti suvišnim. Radi se o vrlo lakoj stvari. Kršćanin bira i uzima Mariju za svoju gospodaricu jer je moćna da ga u svemu štiti i sretno dovede u nebo. Posvećuje joj tijelo, dušu, cijeloga sebe. Nek s njim upravlja po miloj volji. Njezin je posjed i rob. — Eto, jednog izraza i u njemu skrivenog shvaćanja posvete Mariji.

Takvo je poimanje posvete Mariji vrlo često, možda i redovito. Naizgled vrlo je jednostavno i sugestivno, prilagođeno svakome. Upućuje na bezuvjetno povjerenje Mariji i na želju da se s njom bude što intimnije. Odaje veliku dozu pobožnosti. Ali takvo je poimanje vrlo općenito i neodređeno. Mnogi razlozi to pokazuju. Pogani biraju među bogovima i božicama zaštitnika ili zaštitnicu. Marija je naša majka i gospođa prije nego što je izaberemo za svoju gospodaricu. A što se tiče Marijine moći da nas dovede u nebo, teolozi još raspravljaju bar o univerzalnosti njezina posredništva. Kardinal Bea na Drugom je vatikanskom saboru pitao: »Je li tvrdnja o Marijinu posredništvu tako zrela i teološki sigurna da je može proglasiti najveći autoritet u Crkvi, tj. sabor?« I odgovorio je: »Čini se da nije takva.« Kardinal je Léger izjavio: »Teško joj je odrediti pravi smisao.« Te izjave kardinalâ ne moraju biti prihvaćene. Ipak je bar istina da Marija nije izvorna svemoćnost u poretku spasenja nego u ovisnosti o Kristu, jedinom posredniku, a čini se da se u navedenom shvaćanju posvete

na to lako zaboravlja. I posvećivanje tijela i duše, cijelog čovjeka, Mariji nije bez teškoća. Ljudska se egzistencija i supstancija mogu posvetiti samo Bogu. Pogotovu Marija ne može čovjekom upravljati po miloj volji kao gospodar s robom. Upravljanje čovjekom vlastitost je Božje providnosti.

Zbog svega toga takvo formuliranje posvete Mariji vrlo je nepotpuno. I kad netko bez mnogo razmišljanja odbacuje posvetu Mariji kao nešto pogansko ili magično, kao nešto što se danas teško smješta u sekularizirani svijet, to on redovito čini zato što posvetu shvaća u iznesenom obliku.

Posvetu stoga treba promatrati, definirati i izricati u svjetlu biblijskih i povijesnih podataka.

1. Prema sv. Ivanu, Otac je posvetio Krista: »Kako vi meni, koga posla i posveti Otac, velite 'huliš', zato što rekoh 'Sin sam Božji'?« (Iv 10, 36). Prema egzegetima i dogmatičarima, Krist je posvećen od Oca samim utjelovljenjem. Biti pridružen božanskoj osobi u hipostatsko sjedinjenje s njom znači biti posvećen jer to znači biti povezan s Bogom ukoliko spasava i posvećuje svijet. Krist je utjelovljenjem posvećen Bogu da kao kralj, prorok i svećenik čovječanstva to čovječanstvo otkupi i posveti samim sobom, svojom smrću i svojom uskrsnom egzistencijom.

2. Budući da se Marijino materinstvo rađanjem Krista završava na osobi Sina Božjega, i ona je kao majka Božja preko Krista, svojega sina, povezana s Bogom otkupiteljem i tako kao majka odvojena od profanoga i određena za službu otkupljenja. Znamo da Marija ima dostojanstvo od Sina: dostojanstvo Sina je dostojanstvo Majke. Tako je i s konsekracijom. Posvećenje Sina Bogu za djelo spasenja po hipostatskom sjedinjenju ujedno je posvećenje Majke Bogu za to isto djelo. U tom smislu govorimo da Krist utjelovljenjem nije umanjio Marijino djevičansko krilo nego ga posvetio, konsekrirao, tj. Mariju, svoju majku, povezao je s Bogom otkupiteljem i posvetiteljem svijeta za djelo spasenja. To je Marijina posveta Bogu po Kristu i Kristu za njegovo djelo. Temelj je toga posvećenja njezino bogomajčinstvo. Prema tom posvećenju, Marija kao majka ima udjela u Kristovoj službi kralja, proroka i svećenika. Na kojoj je razini taj udio, da li na razini ne samo subjektivnog nego i objektivnog otkupljenja, to prepustimo teološkim raspravama. Svakako, i ona je kao i Krist kraljica, učiteljica i svećenica kao majka velikoga Svećenika, da sobom i svojim materinskim životom pridonese i pridonosi spasenju svijeta.

3. Po kršnom biljegu (karakteru), kako je poznato, sjedinjujemo se s Kristom otkupiteljem i uzimamo udio u njegovoj trostrukoj službi kralja, proroka i svećenika. To je naša posveta Kristu. No, to nije sve. Tim prisjedinjenjem Kristu postajemo i djeca Oca nebeskoga i djeca Marijina, iako na različitoj razini. Kao što nas Krist čini djecom svojega Oca, tako nas čini i djecom svoje Majke! No, mi smo rekli da je Marija kao majka posvećena Bogu po Kristu za djelo otkupljenja. Zato, sjedinjujući se s njom kao majkom, postajemo dionicima te njezine posvete za djelo otkup-

ljenja, što je vrlo naglašeno u najnovijem formularu posvete, postajemo dionicima njezin trostruke službe kralja, proroka i svećenika, koju je kao majka dobila od Krista.

4. Naše posvete Mariji, kako ih mi danas obavljamo iz pobožnosti, bilo Mariji općenito, bilo Fatimskoj Gospi, bilo Srcu Marijinu samo su obnova te *krsne* posvete Gospi. Drugo je pitanje imaju li to formulari tih posveta uvijek pred očima.

5. Nemojmo razbijati glavu kako po posveti Kristu možemo postati dionici njegove trostruke službe kralja, proroka i svećenika, a onda po posveti Mariji opet postati dionici te iste službe. Nazovimo tu trostruku službu karizmom. Uostalom, i treba je tako zvati jer je to osnovna karizma, temelj svih ostalih karizmi. Krštenjem nam Krist daje od svoje kristovske karizme po kojoj je *Xristos*, pomazanik naprosto, ali i od svoje karizme kako ona izgleda u njegovoj majci. Ta i Marija, rodivši glavu, i nas je rodila. Zato je moguće sudjelovanje u Marijinoj karizmi. Po tom sudjelovanju dobivamo vrhunaravnu čud svoje vrhunarane majke, kao što po karizmi utemeljitelja redovnik dobiva duh svojega reda.

To bi ukratko bilo sve o naravi posvete Mariji. Ostaje nam u vezi s tim još promotriti objekt te posvete, ono što se Mariji posvećuje, i stanje u koje nas ta posveta uvodi, tj. kakav temeljni odnos prema Mariji uspostavlja.

Objekt posvete. Što Mariji posvećujemo?

Objekt ove posvete jest čovjek u cjelovitosti svoje osobe. Čovjek sebe posvećuje. To valja i onda kada čovjek ne posvećuje čitava sebe nego nešto svoje. Posebno to valja kada se posvećuje čitav čovjek. Čitav se čovjek, opet, može posvetiti pod različitim vidicima. Pod vidikom svojega »esse«, svoga bitka. Pod tim se vidikom čovjek može posvetiti samo Bogu jer Bog, apsolutni izvor egzistencije, bez ičijeg posredništva podržava njegov bitak. Čovjek se može posvetiti i pod vidikom principa agendi, počela djelovanja. U posveti Majci Božjoj posvećujemo sebe pod vidikom našeg djelovanja, ukoliko smo princip djelovanja, i to s obzirom na naše vrhunaravno djelovanje. Da bismo tako mislili, usmjeruje nas krsni sakramentalni pečat kao znak naše posvete Kristu u kojoj je na prešutan način sadržana i posveta Mariji, kako smo rekli. Taj nas pečat osposobljava za funkcije svećenika, proroka i kralja u Božjem narodu i za kršćanski život uopće. Time pokazuje da se naša posveta Mariji obavlja pod vidikom našeg djelovanja obvezujući nas da se s njom identificiramo svojim životom. Po njoj nas Marija posjeduje upravo ukoliko postoji ta osobna obveza, a ne posjeduje nas kao što se posjeduje stvar. Ako se pak u formulama posvete kaže da se Mariji predaje u posjed tijelo i duša, razum, volja i srce — tada to ne znači da se nabrojani čovjekovi dijelovi posvećuju Mariji u samima sebi

nego da joj se predaju ukoliko kroz njih manifestira svoje djelovanje, ukoliko ona po njima dolazi do izražaja. Drugo je pitanje je li uopće uputno tako govoriti, dijeleći se, naime, u dijelove, tj. »posvećujem ti svoje tijelo i svoju dušu«, u času kada se snažno naglašava biblijska antropologija, prema kojoj je čovjek jedinstveno biće, oduhovljena materija ili otjelovljeni duh, nasuprot helenskoj antropologiji Platonova porijekla, prema kojoj jedan dio, duša, stanuje u drugome, u tijelu. Čini se da tu moramo biti širokogrudni i tolerantni pa ipak formulama posvete dopustiti njihovu osebnost, plastičnost i blizinu s pučkim žargonom. Još i danas govorimo da Sunce izlazi, da se penje i da zapada, drugim riječima, da se kreće oko Zemlje, premda su od Kopernika minula već stoljeća. Znajmo u svojim metafizičkim razmišljanjima da je čovjek jedinstveno biće, ali i znajmo u svagdanjem govoru poštovati način govora kojim se svi služe.

Stanje u koje nas stavlja posveta

Po posveti postajemo Marijina vlasništva. Rekli smo u kojem smislu postajemo njezinim vlasništvom. Njezino smo vlasništvo po posveti ukoliko se s obzirom na svoje spasenje obvezujemo živjeti i djelovati u skladu s Marijinom karizmom. Tu su obvezu Bérulle i Grignon nazvali ropskom, robovanjem Mariji. Kada je Bérulle predložio svoju zamisao o zavjetu robovanja Isusu i Mariji, digla se protiv njega bura sa svih strana, iako je pisao potkraj 16. i početkom 17. stoljeća, dakle, u stoljećima feudalnih odnosa, po mentalitetu bližih mentalitetu ropstva no što je naše stolieće. Bérulle se branio nadugo i naširoko dok nije zaključio da se u ideji robovanja Mariji i Isusu radi o slobodnoj ratifikaciji krsnog zavjeta i ni o čemu drugome. Tako je mislio i Grignon, kako smo prije naveli.

I doista, puna je Biblija izraza kao što su: *doulos*, *servus*, *rab*, *rob*. Spomenimo da je Marija prilikom navještenja bila rekla: *idou he doule kyriou*, što Vulgata prevodi s »*ancilla*«, a mi sa »*službenica*«. Zapravo grčka riječ *doule* znači ropkinja: evo ropkinje tvoje. Za Krista je Izaija kazao da će biti *ebed Jahve*. Septuaginta to prevodi s »*pais tou theou*«, sluga Božji, iako u hebrejskom *ebed* znači *rob* (Iz 42, 1). Pavao je napisao o Sinu Božjemu da je uzeo »*obličje sluge*«, grčki »*morfen doulou*«, tj. obličje roba (Fil 2, 7). Kad se prijeđu sva značenja riječi *doulos* u Platona, Aristotela, stoika, starih istočnih religija, Staroga i Novoga zavjeta, čini se da možemo reći ovo: prvotno značenje riječi *doulos* uključuje robovanje na temelju fizičke prisile, od čega je stari Grk, shvaćajući život u slobodi pravom svojeg osobnog dostojanstva, zazirao jednako kao i mi danas. U drugotnom smislu riječ *doulos* odnosi se na ono služenje pri kojem čovjek ostaje slobodan, ali tu svoju slobodu gleda u ispunjenju volje višega od sebe, onoga o kojem na bilo koji način ovisi. Motiv te službe nije služitelj

nego služeni, radi kojega se služba obavlja. U tom se slučaju služitelj — koji je inače slobodan — ponaša kao rob koji vrši volju svojega gospodara, tj. ne djeluje jer bi sam nešto htio nego jer to hoće onaj, koji je savršeniji od njega.

Ovo je, dakle, drugo ropstvo, ropstvo u slobodi, a možemo reći da je i ropstvo za slobodu, za veću i potpuniju slobodu, ukoliko se ropski vrši volja savršenije osobe no što je sluga. Stoga s pravom Vulgata prevodi riječi iz Navještenja: Evo službenice /a ne ropkinje/ Gospodnje. U tom su smislu kršćani sluge, pa i Marijine sluge, koja živi u slobodi bezgrešne proslavljene majke. Ne treba stoga bježati od izraza »sluga Marijin«, dok ipak riječ »rob Marijin«, zbog dvoznačnosti upotrebe te riječi, mislim da treba izbjegavati, posebno danas u doba demokracije i pomanjkanja romantike na svim područjima života. Dakako, ta je služba Mariji za djelo otkupljenja, za spasenje svijeta, kako današnji Sv. Otac to ističe u posvetama kojima nas posvećuje Mariji. U tom smislu on Mariji posvećuje cijeli svijet, ne samo katolike, stavlja ga u njezine ruke, tj. svoj i naš napor za spasenje svijeta sjedinjuje s naporom: Marijinom brigom za to isto spasenje. I evo najbolje definicije posvete: Posvetiti se Mariji znači sjединiti se s njezinom posvetom za spasenje svijeta, što se može izreći i ovako: Posvetiti samog sebe Mariji, da bi i oni bili posvećeni u istini (Iv 17, 19).

Zaključak

Umjesto zaključka želio bih kratko odgovoriti na dvije teškoće:

1. Ako smo po krštenju već posvećeni Mariji, čemu joj se još posebno posvećivati posebnim posvetama?

Odgovaram: Naše posvete nisu još jedna posveta Mariji nego su obnavljanje krsne posvete. Obnavljati pak tu krsnu posvetu ima smisla jer je čovjek biće sa zadatkom svojega osvješćivanja. Koliko smo više osviješteni kao ljudi, toliko smo više kršćani. I koliko smo više osviješteni kao kršćani, više smo kršćani. Ne želim reći da je čovjek svijest, nego želim reći da je čovjek u etičkom smislu — a taj je smisao za čovjeka dominantan — više čovjek što je više osviješten. Kršćanin kao i čovjek nosi u sebi paradoks: po krštenju postao je kršćanin, ali životom treba da istom postane kršćanin. U tom mu posveta Mariji vrlo mnogo pomaže.

2. Posvećivati se Mariji još je shvatljivo, ali čemu se posvećivati Majci Božjoj Bistričkoj ili Majci Božjoj Velikoga zavjeta?

Odgovaram: U praksi postoje posvete Gospi pod raznim naslovima. Imamo posvetu Gospi Fatimskoj; Rimljani se posvećuju Gospi pod nazivom »Salus populi romani«; Napuljci Gospi Pompejskoj itd. Mi ćemo se posvetiti Gospi Velikoga zavjeta pred likom Majke Božje Bistričke. To je

Gospa naše povijesti, Gospa naše prošlosti i Gospa naše sadašnjosti. Time našoj posveti dajemo konkretni izraz. Ne posvećujemo se Majci Božjoj kao takvoj nego kao onoj s kojom smo se u svojim očevima susretali i s kakvom se danas susrećemo ovdje na tlu Hrvatske.

LITERATURA

- S. BAKŠIĆ, *Presveto Trojstvo*, Zagreb 1941.
- R. BRAJČIĆ — M. ZOVKIĆ, *Dogmatska konstitucija o Crkvi (Lumen Gentium)*, FTI, Zagreb 1979.
- A. CAFFAREL, *Présence à Dieu*, Paris 1976.
- J. CASTELANO, »Consacrazione« u *Dizionario enciclopedico di spiritualità*, I, str. 437—440.
- J. de FINANCE, »Consécration« u *Dictionnaire de Spiritualité*, Paris 1953., II, dio 2, 1576—1583.
- S. de FIORES, *Consacrazione. Sussidi di animazione monfortana*, 3. Roma 1983.
- X. LEON-DUFOUR, *Rječnik biblijske teologije*, KS, Zagreb 1969.
- O. MANDIĆ, *Od kulta lubanje do kršćanstva*, Zagreb 1954.
- S. OSWALT, *Grčka i rimska mitologija*, Beograd 1980.
- O. PROCKSCH, »Hagiazo«, u *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, I, str. 112—114.
- K. RAHNER, »Solidarnost s mrtvima«, u OŽ 35 (1980) 339—357.
- K. H. RENGSTORF, »Doulos«, u *Theol. Wörterbuch zum Neuen Testament*, II, str. 264—283.
- S. SENC, *Grčko-hrvatski rječnik*, Zagreb 1910.
- I. B. UMBERG, *De sacramentis*, Valkenburg 1915.